

Tanke, som blev udtalt af det ærede 5te Medlem for 2den Kreds (Gaffner) angaaende de Forhold, der her ere under Forhandling, maatte gjennemtrænge hele den danske Godsæierstand. Jeg haaber, at det er en ikke ringe Deel af den, som mener den Ansættelse, at de Havemænd skulde forpligtelse til at komme den 10de Familie tilhjælp, i forholdt de hverken efter Forgivningen i det Hele eller særlig efter den sidste krusne Ordning, have nogen egentlig Forpligtelse til at gjøre det. Deri tvøder jeg ogsaa, at det ærede kongevalgte Medlem (Fischer) har Ret, at Lovet af 19de Februar 1861, hvoraf sitagtes Godseierne for den maaalste Forpligtelse, maatte tidligere betragtede som hvilende paa dem ligeoverfor Fæstefamilierne. Men jeg vil, som jeg sagde, ønske, at den Selskab, som det ærede 5te Medlem for 2den Kreds udtalte, maatte gjennemtrænge den hele Godsæierstand. Jeg tænker imidlertid ikke give Bidræghedsforretning forvællers imod, om den hvilken Udstrækning denne Selskab end tilstede. Jeg er enig med det ærede Medlem i, at det Grundlag, hvorpaa Lovforslaget hviler, er uholdbart og urigtigt. En Skulde, der anvendes Tvang, saa maatte den efter min Mening anvendes paa de 9 Familier saaledes, at deres kom til at udrede hver sin Andetdel, af Understøttelsen til de 10de Familie, i derved vilde man væmme det Rette, og Desuden stemme og det ikke med min Begjærlighed om Familien, naar i der her kun en Tale om at understøtte en Enkelt. Der kan ogsaa være mange Børn efter den afbode Fæstere, men hermed der kun Tale om en Enkelt, og den Skulde har en Række paa Heller Haab om den Begunstigelse, som Lovforslaget til sigter at give. Jeg vil haabe, at det maa blive undtagelsesviis, at en Familie saaledes bliver skuld tilfide, og at Godseieren ikke tager det i Hensyn til dem, som jeg dog haaber vil blive taget i de fleste Tilfælde, og hvor imidlertid noget Saadant undtagelsesviis skulde blive Tilfælde, under særdeles tillysende Omstændighedens, hvor jeg, at Forholdet kan ordnes gjennem Statsloven ved en eller anden Lovgivning, som den Retning, som det ærede 10de kongevalgte Medlem (Fischer) antydede, ved nemlig at anbefale den Paagjældende til at faae Raad af saadanne offentlige Stiftelses

Midler, der have en blandet Charakter, nemlig dels en godsherrelig Charakter og dels Charakteren af Statsmidler.

**Gaffner:** I Begyndelsen af det ærede 10de kongevalgte Medlems (Fischer) Foredrag troede jeg at see en Smødegaaen af, hvad jeg havde sagt; men jeg opdagede, at Foredraget mere var rettet mod det ærede 1ste Medlem for 1ste Kreds (Madvig), og jeg kan være fuldkommen enig med det ærede kongevalgte Medlem. Jeg maa give ham Ret i, som ogsaa udtalt af et andet Medlem her ligeoverfor, at Bestemmelsen i Loven af 19de Februar 1861, aldeles hæver den Forpligtelse, man kunde sige, at der paahvilede Godseieren med Hensyn til Familien paa den tiende Gaard. Den giver jo kun Tilladelse til at frigjøre sig for Fæstevangen med Hensyn til den tiende Gaard, naar de 9 Gaarde sælges til vedkommende Fæstere eller deres Efterladte. Naar det ærede 1ste Medlem for Kjøbenhavn (Madvig) udtalte sig imod, at Statskassen skulde udrede en saadan Hjælp, men derimod formeente, at Hjælpen eller Raadet skulde ydes af de Vedkommende, som havde havt Fordelene, saa er jeg ganske enig med det ærede Medlem deri, men jeg skal ikke negte, at jeg blev høist forundret, da han saa sluttede med at sige, at saa de sælgende Godseiere, thi jeg troer, at det umuligt kan siges, at det er dem, der have havt Fordelen af disse Salg; jeg tror, at det Rette meget mere er det, der blev antydet af den ærede Landsthingsmand her ligeoverfor (S. Pedersen), idet han sagde, at det var hos de 9 Familier, der havde kjøbt Gaardene, at Erstatningen skulde søges. Det er jo nemlig klart, at naar der paahviler Godseieren en Tvang til at sælge til hans Fæstere, han da ikke kan opnaae de Priser, som han vilde have kunnet opnaae, naar han havde solgt dem for, til Fremmede; jeg skal henviser til Steder rundt omkring i Landet, hvor saadanne Salg ere foregaaede, og hvor de Gaarde, der ere blevne kjøbt af Fæsterne, kort Tid efter ere blevne solgte med betydelig Avance. Jeg vil ikke gaae til de enkelte Steder, hvor Avancen har været 100 pCt., men jeg vil sige, at i Almindelighed er der ikke blevet